

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

De trende katechetiske Skoler

i Odense

eller

en historisk Beretning

om de af

Rasmus Mule, Erik Mule og Anne Mule,

til

Skolevæsenets Fremme i Odense,

stjentebe

Legater.

Beføret udgivet i Maret 1840 af det daværende katechetiske Skole-Collegium.

Trykt hos S. Gempel i Odense.

Da Ønskeligheden af en Meddelelse om de katechetiske Skoler i Odense har været offentligent yttret, men det vel tør formodes, at Omstændighederne ved disse Skolers Oprettelse, Virken, Historie og nærbørende Bestaaffenhed ikke er almindelig bekjendt; saa har Legatets Bestyrelse — det katechetiske Skolecollegium — troet selv at burde meddele Oplysning om et Legat, der navnlig for Odense By er af megen Bigtighed, og det saa meget mere, som en saadan Oplysning, for at erholde Sikkerhed og Fuldstændighed, fordrer fleeraarig Deeltagelse i selve Styrelsen, samt et noie Bekjendtskab med de Documenter og Actstykker, som henligge i Arkivet. Collegiet ønsker, at den følgende Fremstilling maa være heldig nok til at give en klar Indsigt i det berorte Legats Bestaaffenhed, og at den saaledes maa blive modtaget og læst med Interesse.

Oprindelsen til Legatet vil fuldstændigen kunne sees i Hofmans Fundatser Tome V. Pag. 197 og

følgende. Det sees nemlig der, at *Nasmus Mule*, *) kongelig dansk Krigs=Secretær og fyrstelig würtem=bergsk Stammeraad, havde efterladt sig et Testamente, dateret 10 Septbr. 1717 og 13 Marts 1718, hvori han havde gjort adskillige Bestemmelser om Anvendelsen af en Deel af sin Formue til offentlig Brug, og havde sat sin Fætter, Professor ved Gymnasiet, senere Høiesterets=Assessor, *Erik Mule* **) til *Executor testamenti*, der bestemte den af *Nasmus Mule* efterladte Formue til Oprettelsen af tre nye publice Skoler, foruden den allerede da eksisterende danske Skole ved St. Knuds Kirke, og i den Henseende op=

*) Af den nærværende Familie=Repræsentant, Hr. Pastor *Mule* i Lyndelse, er det blevet bemærket, at Familienavnet, uagtet det staves paa forskjellige Maader hos *Hofman*, dog bør staves: *Mule*. Saaledes er det nemlig stavede i den muliske Families Nobilitationsbrev paa Pergament med vedhængende Segl, udstedt af Kong *Christoph* af *Baiern* 1110. Ved Hr. Pastor *Mules* Velvillie er en Afskrift af dette Actstykke blevet meddeelt, og findes her til Slutningen aftrykt tilligemed en genealogisk Tabel.

**) Af en i *Fyens Stifts Adrethe=Anvis* No. 28 — 1810 meddeelt Efterretning, sees det, at *Erik Mule* er født i *Odense* 1669 den 21 April, død sammesteds 1751 den 30 Januar og begravet paa St. Knuds Kirkegaard ligesom *Kathedralskolen* i en Kiste, hvorpaa det Skriftsprog læses: lad de Døde begrave deres Dede — følg Du mig efter! Aar 1700 den 18 Decbr. blev han ansat som Professor i det græske Sprog ved *Odense Gymnasium*, og 1726 den 25 Marts udnævnt til Assessor i Høiesteret.

rettede en Fundats, der fik kongelig Confirmation den 7 Juni 1720, hvoraf blandt andet sees, at Lønnen til de 3 Skolers Lærere skulde udredes af en Kapital paa 3000 Rd. à 5 pCt. Rente, at der for hvert Barn over 20 skulde betales noget Billigt af Forældrene, at der i Odense ikke bør være mere end de forberorte 4 pabligve Skoler ic. Der skulde i disse Skoler aldeles ikke læres Latin; derimod skulde der lægges Bind paa almindelig Skolekundskab og Børnene oplæres vel i deres Christendoms Kundskab, Katechismus m. m. Til Forskjel fra den latinske og lærde Skole kaldtes de derfor de danske, de katechetiske, og deres Lærere kaldtes Katecheter, forskjellige fra vor Tids ordinerede Katecheter. Til Forstandere for Skolerne bestemtes Biskoppen, samtlige Sognepræster og Medtjenere, een af Magistraten og 4 af de bedste Borgere. Erik Mule var selv i levende Live Ephorus paa Familiens Vegne, og der skal stedse, foruden de nævnte 9 Forstandere, være i Skole-Collegiet endnu en Repræsentant for Familien. Skolemesterne skulde vælges og beskikkes af Collegiet m. m.

Hele Fundatsens alvorlige Tendents (see til Er. Post 10) vidner paa det Fordeedagtigste om Erik Mules Indsigt og Iver for Almue-ungdommens gode og kristelige Dylærelse.

Den saaledes oprettede Skole-Anstalt var blevet Erik Mule kjær, og den 14 Januar 1740 stjenkede han til de 3 oprettede danske Skoler 4 Gaarde, belig-

gende i Ulby, Norraaby, Mygind By i Hølevad Sogn, og i Skjoug, tilsammen havende Hartkorn 34 Tdr. 6 Skpr. 2 Fdkr. (See Hofmans Fundatser Tom. V. Pag. 209). Hensigten med denne Gave var, deels at forfremme de 3de Skolars Gjerning, idet den største Deel af Gaardenes Afgift skal deles i 3 Dele og $\frac{1}{3}$ saaledes aarligen uddeles blandt hver Skoles fattige Børn, deels at gjøre vel mod de 4 Gaardes Fæstere, hvorfor baade den aarlige Afgift er ansat til en bestemt billig Sum og, selv ved Fæsteligbed, de forrige Fæsternes Børn conserveret Fortrindret til at fæste og Indfæstningssummen fastsat til 4 à 5 Rd. pr. Tonde Hartkorn m. m.

Denne sidste Gave forvægedes under 26 Juli 1740 af Anne Mule, Enke efter Professor Thomas Bircheroed, med 3 Gaarde, nemlig: Amagergaarden i Vigerslev Sogn, en Gaard, Stuen kaldet, i Barlose Sogn, og en Gaard i Indslev-Laarup, tilsammen 20 Tdr. 2 Skpr. 2 Fdkr. 2 Alb. (See Hofmans Fundatser Tom. V. Pag. 212). De stipulerede Betingelser ere de samme som ved Erik Mules Gave af de 4 Gaarde.

De 3 katechetiske Skoler traadte da i Kraft og Virksomhed. Der habes i Bispearkivet en Deliberations-Protocol, auctoriseret den 23 August 1720, hvoraf sees, at Professor Erik Mule i Mødet den 26 August 1720 afgav Obligationer til Beløb 3000 Rd.; i Mødet den 20 Januar 1721 bleve 3 Skolemestere antagne. I Mødet den 8 Januar 1728 sees

det bevilget, at Læreren i den katechetiske Skole i St. Hans Sogn, N. Kannefurv, tillige maatte modtage Klokkerembedet ved St. Hans Kirke, hvortil da værende Biskop Lodberg derpaa kaldede ham.

Man seer isøvrigt af Mødet den 7 Januar 1733, at den Clausul i Fundatsen, som indskrænker Skoleholdet til de 3 Skoler, allerede dengang var vanskelig at overholde, og at de 3 Skolemestere klagede over, at de forkleinedes i deres Indtægt af Skolepenge, fordi flere holdt Skole hist og her. Det tilstedeværende Medlem af Magistraten lovede i den Henseende al mulig Assistance. I dette Aar var Christian Ramus blevet Biskop og derved Collegiets Formand. Professor Erik Mule levede endnu, og Fundatsen findes fremdeles opretholdt. Som en Mærkelighed fortjener at anføres, hvad der af Mødet den 21 Juli 1734 kan sees, at man, da der ikke havde været noget Huus- eller Jordegods-Pant at erholde til Udsættelsen af en Kapital, stor 450 Rdlr., modtog som Pant adskilligt Guld og Sølvtoi, nedlagt i en Kasse, som med flere Segl blev forsynet. I Mødet den 28 August 1742 fremlagde Prof. og Assessor Erik Mule sin Fundats af 14 Jan. 1740, hvorved han sjenker de katechetiske Skoler 4 Gaarde, (see ovenfor). Erik Mules Son Secretair Mogens Mule var ifølge den efter Rasmus Mule fundne Disposition tillagt 2000 Rdlr., hvilke dog skulde tilfalde de 3 Skoler, hvis Mogens Mule afgik i ung Alder eller uden Livsarvinger. Smidler-

tid maa denne Mogens Mule have ført et Liv, som lod Faderen befrygte, at de 2000 Rdlr. aldeles vilde blive forødt, hvorfor denne foreslog for det katechetiske Collegium at bevirke, at de 2000 Rdlr. fattes under Magistratens Tilsyn, saa at Sønnen fik Renten, men ikke kunde disponere over Kapitalen. Dette skete ogsaa. I en allerunderdanigst Indstilling til Kongen besvarede Mogens Mule sig senere herover og ansøgte om at maatte faae fri Naadighed over Kapitalen, da han, som det hedder, havde ved Guds Hjælp saavidt i Almindelighed forbedret sit Levnet og isærdeleshed forandret sin Deconomi og i alle optænkkelige Maader beslittet sig paa Sparommelighed og en anstændig Huusholdningsmaade. Saade det katechetiske Collegium og Magistraten modsatte sig det Ansøgte, imidlertid bevilgedes det dog ved allernaadigst Rescript af 19 Januar 1748. Fra 1743 til 1747 findes intet Møde holdt. Det den 25 Septbr. 1749 holdte Møde er medunderskrevet af M. Mule. I Mellemtiden maa Erik Mule være frattraadt, og Sønnen Mogens Mule, da Cancellieraad, have tiltraadt Bestyrelsen. At Faderen havde testamenteret Skolen 4 Gaarde var ham mindre kjær, og han tilkjendegav Collegiets Medlemmer, at han agtede, ved at tilbyde en aarlig Godtgjørelse, at komme i Besiddelse af disse Gaarde igjen. Uagtet saaledes Familieforsandleren syntes at ville træde i Opposition til den Fundats han var sat til at overholde, stode dog Collegiets øvrige Medlemmer faste paa Fundat-

sen og disponerede i Aaret 1752 over Landgildet af Gaarden til Fordeel for Skolerne og de fattige Børn i samme, ganske i Overensstemmelse med Erik Mules Fundats, i Henhold til hvilken enhver af Lærerne paalagdes ved Aarets Udgang at forfatte en Fortegnelse over de fattigste og slittigste Børn. Katedret ved Trøe Kirke var tillige blevet Klokker, og Sognepræsten ved Trøe Kirke, S. v. Haven, skjenkede et Skolehuus til Skolen, saaledes som hans sal. Fader havde bestemt, dog uden at have efterladt nogen skriftlig Disposition desangaaende. I Aaret 1754 traadte Collegiet ogsaa til Besiddelsen og Nyttens af de 3 ved Anne Mule, sal. Prof. Thomas Birkerøds Enke, skjenkede Gaarde. I Mødet den 9 Septbr. 1756 henlede Biskop C. Ramus Collegiets Opmærksomhed paa, at Pernille Mule, Enke efter Prof. Maur, ved Døden var afgaaet, og at de katechetiske Skoler fornøentligen nu maatte have Krav, deels paa 1500 Rdlr. Kroner, deels endog paa Jilstrupgaard, dersom der ikke i Voet fandtes autentisk Disposition af hendes Formue til andet gudeligt Brug. Atter her tilkjendegav Mogens Mule at ville ansøge Kongen om at maatte beholde Brugen af Jilstrupgaard for sin og Hustrues Levetid. Smidertid sees det af Mødet den 8 Februar 1757, at Jilstrupgaard er ved offentlig Auktion blevet solgt til Fordeel for de 3 danske Skoler for den Sum 5060 Rdlr. Disse Summer forøgedes ved Reuter ic. saaledes, at Capitalfonden nu udgjorde 9,700 Rdlr.

I Mæret 1758 var Indtægten i Renter 424 Rd. 3 Mk.
 Indtægt af de 7 Bøndergaardte . . 109 - - -

Summa: 533 Rd. 3 Mk.

Den faste Udgift til Lønninger m. m. 353 - - -

Rest: 180 Rd. 3 Mk.

Disse ansaaes at maatte tilfalde Skolernes Børn hver med $\frac{1}{2}$, altsaa 60 Rd. til hver: de forud til Børnene bestemte 20 Rbd. til hver Skole lagdes nu til de 60, saa at der aarligen kunde til hver Skole distribueres 80 Rd. 1 Mk., og blev det i Mødet den 16 Jan. 1758 besluttet, at 10 af de flittigste og fattigste Børn i hver Skole, 5 Drengbørn og 5 Pigebørn, aarligen skulde opklædes med Uldent og Linneb fra Top til Taa, dog indskrænkedes Antallet senere deels paa Grund af, at en saa fuldstændig Beklædning ikke kunde bestrides af det dertil anviste Beløb, deels fordi navnlig med Hensyn paa St. Hans Sogn, ser Børn afværende Dreng og Piger, ifølge Frøken Holstens Testament skulde nyde Klæde af Lugt- og Manufacturhuset.

I 1762 var Jacob Rasmus blevet Biskop, og i de første Aar efter den Tid udbiser Protocollen endnu fuld Orden i Bestyrelsen; men efter nogen Tid sees der at være hengangne flere Aar, da slet ingen Møder ere holdte, saaledes navnlig fra 1769 til 1773, da endeligen et Møde igjen holdtes, hvor Regnskaberne for 4 Aar paa eengang fremlagdes. Kapitalbeløbet var 9850 Rd.

Efter den Tid indtræder — mærkeligt nok — en Række af 13 Aar, i hvilke aldeles intet Møde er holdt, og i hvilke Biskop Jacob Ramus alene, uden at tilkalde noget af de i Fundatsen nævnte Medlemmer, havde Legatets Midler under Hænde. Mogens Mule var allerede afdøet ved Døden omtrent 1760. Da imidlertid Biskop Bloch havde tiltraadt sit Embede, tog han sig varmt ogsaa af denne offentlige Stiftelse. Den fuldtallige Bestyrelse udnævntes igjen 1786, de Stiftelsens tilhørende Obligationer ubleveredes fra Jacob Ramus's Bo, saa ogsaa Regnskaberne indtil 31 Aug. 1786, hvilke vare forefundne i Hospitals og Communitets-Forsander H. Holmers Sterbbo. Det besluttedes i Mødet den 1 Marts 1787, at den Uddeling af Klæder, som i en lang Række af Aar ikke havde fundet Sted, nu igjen skulde begynde. Af hver Skole udnævntes 3 Dreng og 3 Piger, og de Klædningsstykker, der skulde tildeles, bestemtes saaledes: til en Dreng: Kjole, Vest og Buxer af ordinært mørkegrønt Klæde, Tinknapper med M paa, Underføder af grønt Raff og Lærred samt kraprod Dypslag og Kraver, hvide Uldstrømper (2 Par til hver Dreng) 1 Par nye Mandsko med Skospænder af Metal, 1 ny rund Hat, 2 Skjorter, 2 blaa-hvidtærnede Lommeørklæder og 2 Lærreds Halsklude. Denne Dragt var saa betegnende, at det er let begribeligt, at Navnet: „de Katechetiske Dreng“ kunde opkomme og længe bevares. Til en Piges Dragt bestemtes: Troie af mørkegrønt

Hvergarn med kraprødt Hvergarns Opflag, underføret med Lærred, rød Vais Kloffe, 2 Huer, den ene hvid og den anden broget Kattuns, med Baand, Strimmel og Kniplinger; 2 Kramlærreds Halstorklæder, 2 blaatærrede Lærreds Lommeorklæder, 1 hvidt Kramlærreds Forklæde, 2 Særker, 2 Par hvide Uldstrømper og et Par Mandstoe med Metal=Stoespænder. Dog var Kassen ikke altid istand til at utrede saa fuldstændig Dragt til 18 Børn; i Aaret 1788 kunde kun 12 Børn saaledes opklædes; ogsaa forenedes man 1796 om at lade grøne Hvergarns Skjorter træde istedetfor de røde Vais m. m.

Der hengik en ikke kort Tid, inden der kunde finde en fuldkommen Opgjørelse Sted med Biskop Jacob Ramus's Bo. En Saadan fremlagdes i Mødet den 27 Octbr. 1797 og var da Kapitalmassen 12,214 Rd. 2 mf. 11 s.; ved Biskop Blochs dodelige Afgang var Kapitalfonden steget til 12,472 Rd. 93 s. 1804 tiltraadte Biskop Hansen Bestyrelsen. I det første af ham overværede Møde findes Begyndelsen til en høist mærkelig Sag; det var nemlig bragt i Erfaring, at Fæstereu i Nygind havde bortskjødet sin Fæstegaard til sin Son: de foreløbige Skridt i denne Anledning bleve tagne; om dens Udfald vil siden det Fornødne blive anført.

I 1811, da Biskop Hansen ved Døden var afgaaet, og Biskop Plum havde tiltraadt Bestyrelsen, befandtes Kapitalfonden at være 13,222 Rd. 93 s.

Bisshop Wum henvendte strax alvorlig Opmærksomhed paa Skoleunderviisningens Tilstand. Denne var kun meget maadelig; deels var, ved den ene katechetiske Lærers Afgang i St. Knuds Sogn, Skolegang og Underviisning der aldeles ophørt; deels var Skoleforsømmelsen i de 2de andre overvættets stor; deels besøgtes Skolerne, hvor Klokker Barfod i Frue Sogn og Klokker Rosengaard i St. Hans Sogn vare Lærere, af Børn af forskjelligt Alder, uden Klasse-Inddeling; den Sidste holdt Skole i en Stue i hans egen Gaard. Til Judenadslæsning havde hvert Barn sin særskilte Bog tildeels af upassende Indhold. Var der saaledes i den næstforbigangne Tid sørget heldigt for den oekonomiske Status, saa befandt det nu i hoi Grad fornødent at henvende Blikket paa Skolernes indre Oeconomi: til- lige burde den 3die katechetiske Skole, som var ophørt, igjen fremkalbes til Virksomhed. For at vinde Midler hertil, lod man Præmieuddeling af Skædningsstykker ophøre, og der foresløges at anvende det, der indkom ved de residerende Kapellaniers Medlæggelse i Byen, til Skolevæsenets Lær; dog var det saa langt fra, at dette strax kunde lykkes, at der, da Klokker Rosengaard holdt op med sit Skolehold, kun var een af de katechetiske Skoler i Gang. Smidstid var Skoleanordningen 29 Juli 1814 udkommen, og da nu Organisationen af Byens Skolevæsen var blevet underlagt en særegen Commission, maatte der mellem denne og det katechetiske Collegium indtræde

et Forhold, som behøvede flere Aar for at udbille sig. Det sees af Mødet den 6 Juli 1820, at Skole-Commissionen forlangte sig af det katechetiske Collegium tilstaaet det hele Overskud, der ved Aarets Ende maatte befindes pr. Casse, og det samme Forslag gjordes under 27 Septbr. 1821 af den Committee, der var nedsat i Odense til at udfinde Midler til Communeafgifternes Nedsættelse. Man fandt imidlertid ved at drøfte denne Sag i Mødet d. 26 Octbr. 1821, at det mere stemmede med de eksisterende Fundatser, naar det katech. Coll. overtog sig en særskilt Skole foruden den paa True Kirkegaard, og da sørgede selv for de ved disse Skoler faldende Udgifter; man forlangte sig til den Ende St. Knuds gamle Klokkerbolig paa Graabrødre Torv overdraget, for at reparere og indrette samme til Skole-Local. Dette bifaldtes og erholdt det Kongl. Danske Cancellies Approbation under 16 Marts 1822. Af Møderne den 25 April 1822, 7 Aug. s. A., 10 Marts, 8 April, 2 og 14 Mai 1823 sees, at den gamle Klokkerbolig tildeels blev ombygget, idet 3 Fag for Enden henimod Hospitalets Deguebolig aldeles borttoges for at gjøre Indgangen til Torvet bequemere, og opførtes igjen ved den anden Ende af formeldte Klokkerbolig. Ifølge Mødet den 15 Jan. 1824 Post 7 havde Collegiet herved en Udgift af 813 Rbd. 4 mk. 10 ß. En lignende Reparation var af Collegiet foranstaltet med den paa True Kirkegaard liggende Bygning, see Møderne 4 Juli 1817 og 20 Febr. 1818. Collegiet

havde nu igjen 2 katechetiske Skoler; det overtog sig tillige Lønningerne til begge Lærere i samme.

I Kapitalfondet stete ogsaa her nogen Forandring ved Forordn. 5 Jan. 1813. Hiint Fond var steget til 13,422 Rb. 5 Mk. 13 $\frac{1}{2}$, det leed ved Omskrivning en Formindstelse af 1640 Rb.; dets Beløb efter Omskrivningen var da 11,782 Rbd. 5 Mk. 13 $\frac{1}{2}$ S. B. Ifølge allerhøieste Resolution af 19 Novb. 1828 blev Regnskabet underlagt Cancelliets Revision, og befandtø Capitalfondet 1830 at være 9,162 Rbd. 93 $\frac{1}{2}$ Solv og 3618 Rbd. 72 $\frac{1}{2}$ S. og L.; altsaa havde det efter Nedsættelsen i 1813 atter hævet sig omtrent 1000 Rbd.

Hidtil havde Collegiet været i upaatakt Besiddelse af alle de forhen berørte 7 Gaarde. Men da Fæstereu i Mygind stod til Næst med sin Fæste = Afgift og tillige forlangte at maatte bortfæste 8 Tdr. Land af Gaarden, hvortil han ansaae sig berettiget, og man forgjeves havde paa flere Maader søgt at erholde Restancerne: bleve der i den Anledning vedtagne adskillige Forholdsregler i Møderne den 10 Mai 1819 og 26 Mai, 1 Decbr. 1820 og 8 Febr. 1821. Da en privat Creditor havde gjort Indforsel hos Fæstereu og erholdt Udlæg i dennes paa Marken staaende Rugfød, ansaae Collegiet, som var aldeles usidende derom, sin Ret som Eier forbigaaet, og det lod nu til Sikkerhed Fæste-Reversalet tinglyse (See Møderne den 7 Aug. og 26 Octbr. 1821). At det katechetiske Collegium dog endnu erkjendtes for Eier af Gaar-

den i Mygind sees af en Begjæring fra Fæsteren om, at Collegiet vilde give ikke den ældste, men næstældste Søn Gaarden i Fæste efter Faderen, hvortil i Mødet den 15 Jan. 1824 svarede, at Collegiet hertil var villigt, naar Begjæring derom indkom fra Faderen og den næstældste Søn, paategnet notarialiter med Attest om, at den ældste Søn afstaaer sin Ret til Fæste efter Faderen; men istedetfor at man nu havde haabet at see denne Sag ordnet, fremlagdes i Mødet den 9 Juni 1824 en Skrivelse fra den ældste Søn om, at Faderen havde tilstjodet sin næstældste Søn den de katechetiske Skoler tilhørende Fæstegaard i Mygind, og den ældste Søn forlangte derfor Collegiets Assistance til at nyde den ham ifølge Fundatsen hjemlede Fæsteret. Dette Andragende maatte naturligtviis i høi Grad forundre Collegiet, der citerede Fæsteren og Sonnerne til et Møde; disse modte imidlertid ikke, og efterat et Forhør under 30 Juni 1824 var optaget med Hensyn paa den af Fæsteren brugte Fremfærd, og denne Sag ikke mere i Mindelighed kunde afgjøres: erholdt Collegiet beneficium processus gratuiti til Sags Anlæggelse imod Fæsteren. Underretsdømmen faldt den 8 Decbr. 1826. Af denne sees, at en Deel af den omtvistede Gaard, 10 Tdr. 3 Fj. 1 Alb., var ved Auction den 24 Septbr. 1729 af Gymnasiet, ifølge allernaadigst Bevilling af 6 Apr. 1708, foranstaltet solgt, og blev denne Andeel kjøbt af Prof. Erik Mule. Resten af Gaarden 1 Td. 5 Skpr. 2 Fj. 2 Alb. tilfjødedes

denne af Odense Hospital den 11 Marts 1737: begge Skjoder læstes ved Landstinget uden Bemængling. Fæstebrev udstedtes og modtoges til en Knud Pedersen den 28 Mai 1751, saaledes ogsaa til Peder Knudsen den 15 Octbr. 1808, hvorpaa han den 30 Mai 1821 meddeelte Reversal. Det katechetiske Collegium har som Følge deraf over i 80 Aar gereret sig som Eier, selv tilsvaret Bankrenten, og Peder Knudsen erklærede endog den 22 April 1826 i Retten, at han kun vilde besidde Gaarden som Jæster. Men — da han, som forhen anført, havde givet Sønnen Knud Pedersen Skjode paa Gaarden, optraadte nu denne for, selv mod Faderens Erklæring, at hævde sin Eiendomsret. Han producerede et Skjode af 7 Novb. 1699, hvorved Rector ved Odense Gymnasium, Knud Landdorph, havde meddeelt Skjode paa Iwendgaard i Nydinge, uden Hartkorns Angivelse, til en Knud Larsen, tinglæst ved Underretten den 10 Novbr. 1699; efter dennes Død tilskjødede Enken den 16 Novb. 1731 Gaarden til Sønnen Peder Knudsen, men i Mellemtiden var denne Gaard, som ovenfor viist, blevet solgt den 24 Septb. 1729 af Gymnasiet til Erik Mule; thi uagtet de afvigende Navne: Iwendgaard og Nydinge, antages Gaardene formedelsk Eiernes lige Navne at have været identiske. Da nu Skjodet fra Knud Landdorph fortsattes i Familien fra Fader til Søn, skjøndt dog ikke uafbrudt, saa eksisterede der saaledes forskjellige Eiere af Gaarden ved Siden af hinanden,

uden at Saadant i den lange Ridsække af Aar kom til Parternes gjensidige Kundskab; da Skjoderne til Mule vare tinglæste ved det urette Forum, Lands-tinget, istedetfor ved det Herredsting, hvorunder Gaar- den i Nygind henhørte, er det begribeligt, at Feilen ikke ved Hjælp af Tinglæsningen opdagedes. Da saaledes Sønnen Peder Knudsen kunde producere Skjoder tilbage til 1699, de katechetiske Skoler kun til 1729 og 1737, tilkjendtes Eiendomsretten over Gaarden Peder Knudsen.

Hvad der ved Eftersyn af Dommen kan synes mærkeligt er det, at der ei blev gjort Paastand paa Producering af Beviis for, at Knud Landdorph, Rector ved Gymnasiet, har været berettiget til at sælge denne Gaard og bortskjøde den 1699. Det kunde maaskee tænkes, at han havde abalieneret en Gymna- siet tilhørende Eiendom aldeles uberettiget: i ethvert Fald er det paafaldende, at Gymnasiet under 6 April 1708 har erhvervet allerhøieste Tilladelse til at af- hælde en Gaard, som en Rector ved Gymnasiet ikke meer end 9 Aar tilforn havde bortskjød.

Sagen indstevnedes for Landsøverretten, hvor der faldt Dom den 5 Novbr. 1827. I denne fremhæves endvidere, at det Gavebrev af 14 Jan. 1740, hvor- ved den omtvistede Gaard skjenkedes de katechetiske Skoler, ikke var blevet tinglæst, og iøvrigt stadfæst- des Underretsdommen. Sagen indstevnedes nu for Høiesteret, hvor Dommen faldt den 17 Decbr. 1829. Eiendomsretten tilkjendtes atter Peder Knudsen,

dog saaledes, at den aarlige Landgildeafgift, 20 Rbd. S., og en Recognition ved hver Forandring af Besiddelse af 4 Rbd. pr. Tonde Hartkorn, skulde svares til Collegiet. For at frigjøre Gaarden aldeles fra hvert Servitut til det katechetiske Collegium, tilbød Peder Knudsen eengang for Alle at indbetale 550 Rbd., hvilket ifølge Canc. Str. af 28 Mai 1831 bevilgedes. (Prot. Fol. 78).

Saaledes udgif — ved denne dist nok høist mærkelige Sag — Gaarden i Nygind aldeles af alt Forhold til det katechetiske Collegium. I reel aarlig Indtægt lede dog de katechetiske Skoler intet Tab.

Med Udgangen af 1830 udtraadte den hidtilværende særdeles nidkjære Familie-Repræsentant, Lands-overretts-Prokurator S k e e l, af Bestyrelsen, formedelst Bortflytning fra Byen. Samme Aar blev den daværende Stiftsprovst, Paludan-Müller, der i de senere Aar havde besørget Biskoppens partes i Collegiets Møder og Anliggender, kaldet til Biskop i Aarhus, og hans Successor i Stiftsprovstiet, N. Faber, indtraadte nu i hans Plads, medens Kammerherre Jens Benzon udvalgte til Familie-Repræsentant.

Under 19 Januar 1831 foreslog Skole-Commissionen i Odense det katechetiske Collegium at deeltage i Opførelsen af en ny Skolebygning istedetfor den Gamle, Brostfældige, der laae paa St. Hans Kirkegaard, for at saaledes den 3die katechetiske Skole kunde, i Overeensstemmelse med Fundatsen, blive op-

rettet. Af Mødet den 10 Febr. og 9 Marts 1831 sees det, at Collegiet og Skole=Commissionen traadte sammen i et fælles Møde og forenedes om, helst at kjøbe en passende Gaard og derimod sælge den gamle Skolebygning paa St. Hans Kirkegaard. Da nu adskillige Gaarde vare tilfals, og deriblandt een, som da tilhørte forrige Toldkasferer, Kammerraad *Opitius*, beliggende fraas overfor Frue Kirke, hvilken befaadtes meget solid og hensigtsmæssig: saa forenedes man om ved den forestaaende Auktion at kjøbe denne, hvilket ogsaa skete; Cancelliets Approbation fulgte den 27 August 1831. Ifølge Overenskomsten med Skole=Commissionen udrede de det katechetiske Collegium af dets Midler til det fælles Diemed 2000 Rbd. Solsy og 125 Rbd. Sedler, hvorimod den øverste Skolestue i det nye Locale maatte blive at betragte som den 3die katechetiske Skole (see Mødet den 20 Decbr. 1832, 7 Marts 1833 og Canc. Resol. 19 Februar 1833. (Prot. Fol. 75.)

Efterat man saaledes havde tilveiebragt Localer for alle 3 katechetiske Skoler, maatte nødvendigviis den oprindelige Fundats underkastes de Forandringer, som Skolevæsenets seneste Organisation gjorde aldeles nødvendige. Dette skete ved en Indstilling, hvorpaa der under 27 August 1831 allernaadigst resolves, at Besættelsen af Lærere og Tilsynet med Underviisningen aldeles gaaer ind under de for Almueskolevæsenet i Kjøbstæderne emanerede Lovbestemmelser. Navnet det katechetiske Skole=Collegium og

de katechetiske Skoler vedbliver, og de Sidste forsynes med en Indskrift, der kan tjene til at bevare Giversnes, de Mulers, Navne. Den Kapitalfond, som høves, maa ei sammenblandes med Skolebæsenets; men sammens Renteoverskud bliver at anvende til Almueskolebæsenets Bedste. Landgildepengene af Gaardene anvendes til Præmier for de Børn, som gaae i de 3 katechetiske Skoler. Ved hvert Aars Udgang indgives af enhver af de respective Lærere en Liste over de flittigste og sædeligste Børn i deres Skoler; Collegiet bestemmer Præmiernes Antal, Bestaaenhed, og Gaverne overrækkes Børnene i selve Skole-Localerne i Overværelse af Medlemmer af Collegiet, (See Mødet den 20 Decbr. 1832 No. 3. Iøvrigt overtages Lønninger, Reparationer ic. af Skolebæsenet.

Ifølge det saaledes Oplyste vare 3 katechetiske Skole-Localer oprettede, Forholdet til det almindelige Skolebæsen reguleret og den aarlige Præmie-Uddeling til Giversnes Minde igjen indført. I Mødet den 20 Decbr. 1832 Post 3 besluttedes det, at Præmierne til Børnene i Regelen bør bestaae i Klædningsstykker, især af Hvergarn til Pigerne, af Badmel til Drengene, Lærred, Hør, Blaar, undertiden Psalmebøger. Tøiet synes for Uddelingen. Ved Aarets Ende indgive nu Lærerne i de 3 katechetiske Skoler hver sin Liste over 20 à 30 af de flittigste Børn, med Bedtegning om hvad Slags Præmie de meest kunne trænge til. Collegiet gjør et engere Udvalg og bestemmer Præmierne, der ved Kassereven besørjes anskaffede. Et

Schema til Listernes Forfattelse bestemtes (Prot. Fol. 81) og for at Lærernes Forslag nogenlunde kunde bedømmes, anmodede Collegiet gennem de Herrer Geistlige Lærerne om, ved Examen allerede at fremlægge de berørte Lister, for at en Sammenligning mellem Lærernes Forslag og Børnenes Værdighed desto sikkrere kunde anstilles.

Den 29 Marts 1833 udbejles første Gang igjen, efter et langt Tidsrum, følgende Præmier: 8 Badmels Trøier, 2 Par Badmels og 9 Par Lærreds Beenklæder, 4 Lørklæder, 4½ Pd. Hør, 4 Skjorter, 2 Særte, 8 Par Skoe, 3 Hvergarns Kjoler, 5 ditto Skjorter, 2 ditto Forklæder, 6 Psalmebøger.

Siden den Tid har Præmie-Uddeling aarligen fundet Sted; saaledes den 29 Januar 1840, da der udbejles: 8 Badmels Trøier, 7 Par ditto Burer, 14 Skjorter, 6 Par Skoe, 6 Nye Testamenter, 5 Psalmebøger, 1 Læsebog, 6 Hvergarns Kjoler, 1 ditto Skjort, 4 Forklæder.

Ved Erhvervelsen af Localet til den 3die katechetiske Skole, blev den rentebærende Fond, som forhen berørt, formindstet 2000 Rbd. Sølvs og 125 Rbd. Sedler, derimod erholdt den en Forøgelse af 550 Rbd. Sølvs, hvortil bliver at lægge en senere falden Indfæstningssum; saaledes var da den rentebærende Fond ifølge det for 1838 afslagte og nu ifølge Canc. Circ. 6 Januar 1829 af Cancelliet beiderede Regnskab, 76 Rbd. 64 s. r. S., 9,362 Rbd. 93 s. Sølvs, 1891 Rbd. 14 s. Sedler og Teg. Med Undtagelse

af 2412 Rbd. 93 $\frac{1}{2}$ Solv, der ere anbragte i kongelige Obligationer ifølge Indskrivningsbeviis, er Resten af Kapitalformuen udsat mod lovmæssigt Pant. Naar af Rentebeløbet er udredet det, der paahviler Collegiet for Diebliffet til Revisionen, Erstatning til nogle Fæstere for Bankrente, Kassereens Løn m. m., kan der sædvanligviis blive som Overskud, der indbetales til Almuehøjskolevesenet, omtrent 400 Rbd. aarligen.

For Fuldstændigheds Skyld anmærkes endnu, at der paa Jagtrettigheden paa Collegiets Gaarde have fundet flere Forhandlinger Sted. Da den ifølge Rentel. Str. 15 Octbr. 1836 (Prot. Fol. 88) kunde erholdes af samtlige Gaarde mod 1 Mk. pr. Tønde Hartkorn aarligen, erholdt Collegiet under 22 Novbr. 1836 Cancelliets Approbation paa at maatte overtage den for denne Afgift, der igjen bliver at svare af Fæsterne, som saaledes ere sikrede en ikke uvigtig Rettighed. (Cfr. Prot. Fol. 89, 92, 93 og 94).

Angaaende Skovstrækningerne ved Fæstegaardene samt Fæsternes Ret til at hugge endog tilsalgs, have flere Forhandlinger fundet Sted, hvis Resultat har været forskjelligt for de forskjellige Gaarde. (See Prot. Fol. 30 No. 4, 31 No. 5, 31 b, 33 No. 3, 34 b, 35 a, 35 bb). Udviisningsretten er ved 3 Gaarde udtrykkelig forbeholdt Skole- Collegiet ved allerhøieste Resolution 8 Octbr. 1817. (Prot. Fol. 37).

Til forskjellige Tider er der foretaget Rejser af nogle af Collegiets Medlemmer for at eftersee Fæste-

godssets Tilstand. En saadan Synsforretning findes fremlagt og bevaret i Archivet ifølge Prot. Fol. 57 b 3.

Efter denne Udvikling vil een Bemærkning ligge meget nær, den, at baade Indfæstningssummen og den aarlige Afgift nu aldeles ikke staae i noget Forhold til Pengenes Værd for 100 Mar siden, at Collegiet eller, hvad der nu er det samme, Skolevæsenet lider Tab i de aarlige Indtægter, naar — ved større Indfæstningssummer — Collegiets Kapitalkund kunde forøges, og saaledes dens aarlige til Skolevæsenet afgivende Rente ogsaa kunde blive større.

Denne Sag er ingenlunde undgaaet det katechetiske Collegiums Opmærksomhed. Af Mødet den 29 October 1812 No. 3 sees det, at man havde andraget hos Cancelliet paa, at Pengene for Landgilde og Indfæstning maatte forandres til Korn, beregnet efter den Kapitalkost, som sattes 1740; men under 22 August 1812 gav Cancelliet herpaa et afflaaende Svar. I 1816 fornyedes Udbragendet under en anden Form, (see Prot. Fol. 32) idet Billighed syntes at tale for, at der dog svarede af nye Fæstere et saadant Pengeløb, som kunde æquivalere grov Courant 1740 m. m. Det kongelige danske Cancellie svarede under 30 Novbr. 1816 (see Prot. Fol. 34), at der ved Fæstebidighed bør under visse Omstændigheder see allerunderdanigst Indstilling om, at Afgifterne erlægges efter Maalestokken af grov Courant, saa at hver Rigsdaler bliver at erlægge med $1\frac{1}{2}$ Rbd. Sols-Mynt. En saadan Forhvielse er derpaa be-

vilget for 3 Gaarde ved allerhøieste Resolution af 8 Decbr. 1817. (Prot. Fol. 37).

At den forestaaende Udvikling er gaaet saa meget ind i det Enkelte, haabes undskyldt. Skulde den blive i tilstrækkelig Grad oplysende for Alle, og af virkeligt Gavn endog for dem, der i Fremtiden blive Medlemmer af Collegiet, kunde den ikke vel være kortere eller mindre fuldstændig.

I 1839 den 24 Decbr. afgik ved Døden Kammerherre Jens Benzou, der i flere Aar havde deeltaget i Bestyrelsen som Familie-Repræsentant, paa en Tid, da ingen af Familien opholdt sig i Stiftet. Efter hans Død og i hans Sted indtraadte Pastor U. C. Mule i Nørre-Lyndelse, en Descendent af Testatorerne. Det katechetiske Skole-Collegiums Medlemmer ere nu den 1 Septbr. 1840 følgende:

N. Faber, Biskop og Formand.	U. C. Mule, Sognepræst i Lyndelse, Familierepræsentant.	S. R. Ortvad, Stiftsprovst.

Steenbuch, Sognepræst for Frue Kirke.	Westengaard, Sognepræst for St. Hans Kirke.	Wiberg, resid. Kapellan ved St. Knuds Kirke.

Schönhender, Landsloverrets-Afskriver og Byskriver.	Andersen, Cancelliraad og Apotheker.	Chr. Jürgensen, Raadmand og Kjøbmand.

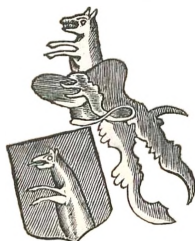
J. D. Petersen,
Kjøbmand.

Copie
af
M u l e r n e s
Nobilitationsbrev.

Wi Christopher meth Guds naade Danmarcks, Sveriges, Norgis, Wendes oc Gottes Konningh, Palans Greve pa Riin, oc Hertug i Beyeren, Giöre vitterligt alle Mæn, at for troskap og villig tæniste, som thenne Brevviser Hans Mule, vor elskelig Burgemester i Odense, os oc vort Rige Danmarck her til gjort hafver, oc hand oc hans rette æcte Afkomme os oc vore efterkommere Konger oc Crone i Danmarck her efter trolige giöre oc bevise skulle, svo lenge hand oc the leve, tha hafve vi undt oc gifvet oc unne oc gifve meth thetta vort opne Bref hannem oc hans rette æcte Afkomme friihet oc frelse, som andre Riider oc Svenne i vort Rige Danmarck til evig thiidh met Skiold oc Hielm, svo som ær i Skiolden

en halff hvit Ulf uthe eth röth feldt oc pa Hielmen en halff hvit Ulf efter thy, som her malet staar

Togh vor oc Crone friihet uskadli oc uforsy- med uppa henis frii Bondegods oc Kopstædhe Goods. Thii forbiuthe vi alle vore Fogethe oc Embeds mænd, oc alle andre, e hvo the helst ære forbemelle Hans Mule eller hans rette æcte Afkomme her uthi nogen Made at hindre eller hindre lade möde eller uforrette under vor Kon- niglich Heun oc Vrede.

Datum in castro nostro Calmernensi feria tertia octavas Assumptionis beatæ virginis, no- stro sub secreto presentibus appposito impendenti anno Domini 1440.

Stemma prout in hisce literis visitur, qvoad magnitudinem, formam, et colores tale est.

Mulernes Genealogie.

And Mule,

Borgemeester i Odense. † 1139.

Hans Mule,

Borgemeester i Odense, adlet 1440. † 1459.

Niels. Michel. Jens.

Christian,

Borgemeester i Odense. † 1505.

Peter, Hans, Michel,

Præst til Helligaenge Kloster i Odense. † 1509.

Borgemeester i Odense g. Anne Bang. † 1537.

Jens. Maren. Hans,

Borgemeester i Odense, g. Wette Kotte. † 1602.

Jens,

gjennemrejste Tyskland, Italien og Rusland; tog Doctorgraden i Basel, blev Doctor Medicinæ i Odense, og sunderede 1621: 1000 Rb. til Odense Latinskole og Ballege. † 1633.

Marchus.

Lars,

Officer, ihjelstøden i Duel.

Niels.

Michel,

Præst i Veilbue i Fyen.

Niels,
Raadmand i Odense.

Jens
til
Cerritelvogaard.

Nasmus,
Krigssecretair og
Riisemborgskammerraad. † i Hamborg 1720; testamenterede 8000 Rb. til de catechetiske Skoler i Odense.

Claus

til Neelvogaard o: Hundslvogaard.
g. Virgittie Koenvinge.

Hans,

reiste udenlands, Conrector i Odense, Præst i Veilbue i Fyen, siden i Hørdborg. Gav 100 Rb. til fattige i Odense uden Fundats. † 1692.

Claus,
Præst i Nestved.
† 1703.

Karen,

g. Michel Hansen, Biskop Doct. Hans Michelsens 3die Son, Præst i Hørdborg i Fyen og Provst. † 1653.

Mag. Claus Mule,
reiste udenlands, Præst i Hørdborg i Fyen. G. Wette Cridgebaldter. † 1712.

Michel Mule,
Præst i Hørdborg i Fyen. G. Anne Dorischand. † 1713.

Johannes Mule,
Præst til Hørdborg og Provst i Salling Herred; seldt 1714. † 1787. G. 1. Ehlers 2. Ankersen. 3. Muelvæ.

J. U. C. Mule,
Præst i Hørdborg og Hørd. G. Laurine Meier.

Jørgen Hansen,
Borgemeester i Odense.
g. Koenvinge.

Anne Mule,
g. Laurig Jacobsen, Biskop i Fyen.

Hans Mule,
Køiesjor i Høieste-
ret og Rammes collee-
gio, Oconomus ved
Københ. Universitet,
leerede til Fattige i
Købn. 1000 Rb. til
Den Latinske 700
Rb. til Universitetet
af 6808
Volumina. † 1669.

Mogens Jørgensen Mule,
g. Margrethe Cris-
datter. † 1680.

Cridh,

Køiesjor i Høieste-
ret og Høen Profes-
sor ved Gymnasiet i
Odense. Leerede
4 Bøndergaarde til
de 3 catechetiske Sko-
ler i Odense.
† 1751.

Anne,

g. Th. Bierkerod.
Hun leerede til
Den Latinske
300 Rb., og til Cen-
ter og Entemænd
1000 Rb., gav 3 Bønder-
gaarde til de 3 ca-
techetiske Skoler i
Odense.

Mogens Mule,
† 1759.

Med denne Mogens Mule uddøde Slæg-
tens mandlige Linie; paa den qvindelige
er den fortsat blot gennem hien Karen.

Hans,
Oberstlieutenant.
† 1659 i Kbhvns
Befiering.

Vilhelm,
Statsraad og Ad-
fæder i Høieste-
ret. Formede Ka-
milien. adeltige
Baaben 1679.

Elisabeth,
† 1678. G. Lud-
vig Hansen, Doctor
H. Michelsens Son,
Conrector i Odense.
† 1652.

Anne,
g. Henrik Hansen,
Doctor Hans Mi-
chelsens 2den Son,
Præst til Skamvæ i
Fyen, og Provst.
Barbara,
g. Albreth Bith, Sog-
nepræst ved Trinita-
tis Kirke i Købn.,
var en Delendant af
de hollandske Stat-
holderer Johan og
Cornelius de Bith.